

GRUP CLARIS

25 propostes d'AmChamSpain per fer d'Espanya una economia més competitiva, productiva i internacionalitzada

*Jaume Malet,
president de la Cambra de Comerç
Americana a Espanya*

Jaume Malet

Jaume Malet és el president de la Cambra de Comerç dels Estats Units a Espanya (AmChamSpain) des del mes de juliol de l'any 2002. És consultor internacional, advocat i empresari, i es va formar a Barcelona i als Estats Units. És soci fundador de Malet & Asociados, firma especialitzada en transaccions internacionals i polítiques públiques en matèria d'energia, in-

fraestructures, finances i sanitat. És membre del consell d'administració de diverses empreses i organitzacions empresarials i socials sense ànim de lucre, com ara la Fundació-Consell Espanya-Estats Units, el Corporate Governance Institute de Brussel·les, la Chapter Chair International Section de la NYSBA, la Junta d'Antics Alumnes de l'IESE, la Fundació Gaspar de Portolà, la Lliga Europea de Cooperació Econòmica, Foment del Treball Nacional, Círculo Ecuestre, etc. Col·labora a diversos mitjans de comunicació i pronuncia conferències sobre temes relacionats amb l'economia i la política internacional.

AmChamSpain forma part de la US Chamber of Commerce i va ser fundada l'any 1917. Actualment, 400 empreses, aproximadament, hi estan associades. La facturació agregada de les empreses sòcies d'AmChamSpain representa, aproximadament, el 24% del PIB d'Espanya i generen més d'un milió de llocs de treball.

25 propostes d'AmChamSpain per fer d'Espanya una economia més competitiva, productiva i internacionalitzada

La Cambra de Comerç dels Estats Units és l'organització empresarial més gran del món. Tenim representació a 113 països i, en alguns d'ells, es tracta d'una institució fortíssima, com ara a la Xina, a Rússia o a Mèxic, essent la primera institució empresarial del país, inclús més important que la federació d'empresaris autòctona. Aquesta situació també es dona al Brasil i a molts països europeus. No hi ha cap entitat empresarial que estigui tan present a tants països del món.

Totes aquestes cambres pertanyen a una institució americana que es diu US Chamber of Commerce, que disposa de 3.500.000 companyies afiliades voluntàriament (en el cas espanyol seria equivalent a la CEOE) sense cap tipus de capacitat de negociar convenis col·lectius. Totes les cambres dels Estats Units i totes les entitats sectorials empresarials pertanyen a aquesta institució, que està situada físicament davant de la Casa Blanca i que és la primera institució dels Estats Units i, possiblement, del món, amb una gran capacitat d'influència com a principal *lobby* empresarial del país.

A Espanya la representació de la Cambra de Comerç dels Estats Units no funcionava en els seus inicis. L'any 1917 es va obrir una oficina a Barcelona i, posteriorment, se'n va obrir una altra a Madrid. Als anys vuitanta, com sempre succeeix amb aquests temes, van començar els conflictes entre Barcelona i Madrid i, finalment, es va trencar la relació, convertint-se l'oficina de Barcelona en quelcom petit perdent la relació, tan important per a les cambres americanes, amb l'ambaixada,

però també amb el Ministeri d'Economia, el Ministeri d'Indústria i, sobretot, amb el Ministeri d'Afers Exteriors del país, reduint el seu paper al d'una mera entitat local que es dedicava a donar recolzament a les petites i mitjanes empreses (PIMES) en assumptes de comerç exterior.

Sempre explico això perquè per aquesta raó el president de la Cambra de Comerç dels Estats Units a Espanya, que sempre sol ser un empresari al capdavant d'una gran empresa americana com General Motors o la General Dynamic, la IBM o Microsoft, que sóc jo, no estic al capdavant de cap empresa americana tot i que sí que estic recolzant moltes entitats nord-americanes i espanyoles.

El que hem fet des del 2002 fins ara ha estat tot un èxit i hem treballat per crear una institució que crec que, ara mateix, és una de les entitats que té més capacitat d'influència a Espanya. Tenim socis amb una facturació agregada d'uns 250.000.000 d'euros més o menys (el 24% del PIB nacional) més que qualsevol altra entitat privada, més que qualsevol cercle d'empresaris de Madrid o inclús més que l'Institut de l'Empresa Familiar. Tenim a la nostra quota de socis nombroses empreses americanes però també espanyoles, essent-hi representades gairebé totes les que conformen l'IBEX 35.

A AmChamSpain tenim tres línies de treball i una altra línia a la qual dediquem molts esforços tot i no ser, pròpiament, una línia de treball establerta com a tal.

La primera línia de treball consisteix a recolzar la inversió americana a Espanya que, tot i que avui en dia tothom sap que és la primera inversió de país, quan vaig començar a presidir l'AmChamSpain ningú no sabia quina era la importància que tenia la inversió nord-americana per a l'economia espanyola. Tot i que la inversió dels Estats Units té una llarguíssima tradició, que va començar entre els anys vint i trenta i va continuar a finals dels cinquanta i seixanta, les dades tècniques no tenien aquesta visió, ja que tota aquesta inversió venia triangulada a causa d'un mal sistema de doble imposició i provenia de països com ara Bèlgica, Holanda, França, Anglaterra i Alemanya, de manera que era considerada la setena economia inversora més important.

Avui en dia tothom coneix aquesta realitat perquè es calcula la inversió d'origen. La nord-americana és la més important i, possiblement, també és la més industrial de totes les inversions notables, més que la francesa, que la inversió alemanya i que la britànica.

Nosaltres recolzem aquesta inversió perquè aquestes companyies, que representen tant per la credibilitat del país, estiguin contentes. Una de les accions que fem, per exemple, és pressionar ambdós països perquè facin la reforma del sistema de doble imposició i perquè es protegeixi la propietat intel·lectual.

També treballem perquè aquestes companyies vinguin més a Espanya. Estem creant a les illes Canàries el que creiem que, en uns anys, serà un *hub* d'inversió americana a l'Àfrica occidental: un centre d'inversió, un centre de companyies financeres, un centre de *holdings*, un centre logístic i un centre hospitalari i d'educació creat per donar servei a una part molt important de l'Àfrica occidental.

«Estem creant a les illes Canàries el que creiem que, en uns anys, serà un *hub* d'inversió americana a l'Àfrica occidental: un centre d'inversió, un centre de companyies financeres, un centre de *holdings*, un centre logístic i un centre hospitalari i d'educació creat per donar servei a una part molt important de l'Àfrica occidental.»

La segona línia de treball seria el mateix que l'anterior però al revés: impulsar la inversió espanyola als Estats Units. Quan fa vuit anys vaig entrar a la Cambra vam fer un estudi per saber quina era la inversió espanyola allà i quin pes tenia en comparació amb altres països. Les xifres de fa set o vuit anys eren realment ridícules. La inversió espanyola de pes als Estats Units estava concentrada en tres companyies i només tenien 17.000 empleats. És a dir, tots els empleats espanyols als Estats Units eren 17.000. No érem res.

Aquest 2011 s'han definit sectors prioritaris per recolzar les grans companyies. El primer sector prioritari va ser el financer; el segon, el de la construcció; el tercer, l'agroalimentari; el quart, el de les energies renovables; el cinquè, el de la moda, etc. Ara mateix, en sis o set anys això ha canviat totalment, i Espanya és un dels majors inversors al primer mercat del món.

La tercera línia de treball, i que ens requereix molts esforços, és la nostra tasca d'*advocacy*, és a dir, intentar crear o influir per crear un context socioeconòmic pro-*business*. Tenim vuit comitès, cadascun d'ells presidit per un membre de la meua junta (disposem dels presidents de totes les grans companyies nord-americanes i d'algunes espanyoles com Indra o Damm, entre d'altres). El que fem a la junta i en aquests comitès és intentar influir per donar credibilitat al país com a un bon lloc on fer negocis.

Aquest document que us mostro és un informe que vam realitzar el novembre de l'any 2009, juntament amb altres informes, i tot i que penso que no té cap tipus de pretensió, la seva aspiració és diagnosticar la situació econòmica actual i aportar les 25 idees que considerem que són necessàries per afavorir l'emergència d'Espanya. Fa molts anys que no em dedico a la carrera d'advocat, però quan vaig començar a dedicar-m'hi tractant amb temes de borsa, hi havia una gran quantitat de regulacions disperses perquè no hi havia cap llei de valors, que es crearia tres o quatre anys més tard. Per poder portar una companyia a borsa, com que hi havia tantes regulacions, calia fer un resum, un full de ruta. Aquest document que duc avui, perquè ens entenguem, és el nostre full de ruta de la feina d'*advocacy*.

Un dels altres temes que gestionem, i que no és estrictament una línia de treball però al qual també dediquem molts esforços, és treballar perquè les relacions bilaterals funcionin, quelcom que sembla fàcil però que ha implicat moltes complicacions durant un temps. Vaig arribar a la Cambra de Comerç en un moment en què la relació personal entre els dos presidents no tenia contingut i nosaltres podíem ser una part del contingut. De sobte, a una relació nul·la entre els presidents d'ambdós països va provocar una situació complicada en la qual nosaltres vam actuar com a «bombers». I aquesta situació encara suposa alguns problemes. En aquest sentit, podem destacar dues situacions.

«Un dels altres temes que gestionem, i que no és estrictament una línia de treball però al qual també dediquem molts esforços, és treballar perquè les relacions bilaterals funcionin, quelcom que sembla fàcil però que ha implicat moltes complicacions durant un temps.»

La primera d'elles és que al cap de vuit anys, tothom que ha passat per aquí fa coses amb nosaltres. Cada dia rebo senadors, governadors, congressistes, membres de gabinets i altres personalitats importants.

D'altra banda, tenim una marca espanyola que es diu American Chamber of Commerce in Spain (AmChamSpain), que està registrada a Espanya però és coneguda arreu dels Estats Units. Quan viatjo a Nova York, Colorado o Nou Mèxic, per citar tres punts de la geografia nord-americana, no cal que expliqui què és la CEOE, l'Institut d'Empresa Familiar o la Cambra de Barcelona o de Madrid. Crec que aquest fet és important per entendre les relacions bilaterals des del moment en què enviàvem tropes a l'Afganistan fins a l'instant en què hem rebut cartes perquè Espanya entrés al G20.

Voldria parlar, breument, dels problemes que ara tenim a l'economia espanyola, tot i que és un tema força llarg i complex.

Ara mateix, Espanya té dos tipus de problemes: uns que són urgents i importants, que cal que produeixin efectes a curt termini, i d'altres que també són importants per fixar el que cal que sigui aquest país de cara als propers cinc, deu, quinze o vint anys, però no requereixen una emergència de moviments.

Els primers de tots aquests problemes que cal considerar, els més urgents i importantíssims que cal encarar a curt termini per aturar conseqüències també a curt termini, estan relacionats amb la solvència del país. Espanya és el major problema que ara té la Unió Europea i és molt més gran del que molta gent creu, sap o considera a Espanya, perquè l'economia espanyola és suficientment important perquè sigui *too big to fail*. Els problemes de Grècia i Irlanda es podien solucionar fàcilment, i tot i

que els de Portugal són una mica més problemàtics, si cau Espanya, la Unió Europea en pot patir les conseqüències. Patirem molt i algunes persones opinen que podria significar la seva fi.

«Espanya és el major problema que ara té la Unió Europea i és molt més gran del que molta gent creu, sap o considera a Espanya, perquè l'economia espanyola és suficientment important perquè sigui *too big to fail*. Els problemes de Grècia i Irlanda es podien solucionar fàcilment, i tot i que els de Portugal són una mica més problemàtics, si cau Espanya, la Unió Europea en pot patir les conseqüències. Patirem molt i algunes persones opinen que podria significar la seva fi.»

Aquesta situació ha provocat moments molt crítics. El primer va ser la reunió de l'Ecofin (Consell d'Assumptes Econòmics i Financers de la Unió Europea) el 9 de maig passat, data en què els alemanys no volien rescatar Grècia però els nord-americans van pressionar a Angela Merkel i li van dir que calia parlar amb Zapatero. El tema encara no estava tancat i calia prendre mesures importants per calmar els mercats. Els mercats som tots, però sobretot uns analistes que posen els diners on menys riscos hi ha.

Actualment, Espanya té risc. Per aquest motiu tothom mira el diferencial del preu dels diners entre Espanya i Alemanya. Avui en dia estem a 200 punts bàsics i això vol dir que considerant que Espanya pugui arribar a no pagar, podria sorgir quelcom semblant a una suspensió de pagaments i els mercats penalitzarien l'economia espanyola dos punts del que seria l'*average* de l'economia alemanya.

El que es fa per evitar aquesta situació és prendre mesures des del maig del 2010: s'es-

pera unes setmanes i s'analitza la reacció del mercat que, en les primeres setmanes, sembla adequada. Es continua esperant unes setmanes més i la reacció és dolenta i una altra vegada es gesten més mesures dramàtiques amb canvis estructurals molt importants. Aquesta dinàmica es continuarà produint.

Actualment estem pendents de l'11 de març, dia en què el Consell de la Unió Europea decidirà si el que es va aprovar a l'Ecofin, 500.000.000 d'euros de la Unió Europea i 250.000.000.000 d'euros del Fons Monetari Internacional per rescatar països, s'aprova o no. La cancellera Merkel ha posat sobre la taula que, per aprovar això, cal configurar un Pacte de Competitivitat. Quan he estat mirant què volia dir exactament, he cregut que ens havia agafat un informe de la Cambra de Comerç i l'havia copiat, ja que coincideix amb les mesures que nosaltres considerem necessàries per evitar el col·lapse.

Es tracta d'un pacte que pretén harmonitzar els impostos de tota la Unió Europea, l'edat de jubilació, indexar els salaris a la productivitat per a tota la Unió, etc. D'aquesta manera, es creen mesures molt importants per canviar la independència en el factor de l'oferta; és a dir, ja no hi ha possibilitat de tenir capacitat de decidir en la política monetària ni, pràcticament, en la política fiscal o en la política d'oferta. Es perd totalment la sobirania i Angela Merkel ens manaria a tots.

Si l'11 de març la Unió Europea decideix, una altra vegada, posar un fons de rescat i aprovar el que es va dissenyar a l'Ecofin, crec que els mercats es calmaran, ja que tothom entendreà que, passi el que passi, hi haurà diners que sortiran d'Europa i del Fons Monetari Internacional. Sinó, aquí viurem una mala època en relació a aquests temes.

Realment, el problema no és la xifra de dèficit públic d'Espanya, perquè el dèficit d'Espanya és el 65% del PIB, mentre que el de molts altres països supera el 100%, però el que passa és que el més important no és la quantitat del dèficit públic sinó la credibilitat que es dona per pagar-lo. Per exemple, i molt possiblement, El Corte Inglés té un gran deute però ningú pensa que no el podrà pagar. A gran part d'Europa, la gent creu que els espanyols fem festes i grans promocions immobiliàries que no pagarem, perquè tenim tres grans problemes, com ara les Administracions, que tenen més despeses que ingressos i cal demanar préstecs o endeutar-se. La gent, a l'estranger, percep les mancances de la nostra política i el seu dèficit públic i reflexiona sobre la nostra situació: vam passar d'un superàvit a un dèficit de l'11%. El pas del superàvit al dèficit de l'11% va sorgir perquè quan va començar la crisi el govern va pensar, equivocadament, que amb polítiques keynesianes d'inversió i despesa pública la gent començaria a consumir de nou i que en un any o en un any i mig la crisi desapareixeria. Des del govern van començar a fer una gran despesa sense tenir en compte els ingressos, que van caure el 40%. Això és un problema, de manera que cal reduir la despesa pública, reduir els programes i passar d'un dèficit de l'11% al 6%, del 6% al 3% i del 3% al Pacte de Competitivitat. El problema de l'anterior és que hi ha dos problemes més. Un d'ells és l'atur.

«La gent, a l'estranger, percep les mancances de la nostra política i el seu dèficit públic i reflexiona sobre la nostra situació: vam passar d'un superàvit a un dèficit de l'11%.»

Actualment, l'Estat ingressa 100.000.000.000 d'euros i el 40% es dedica a pagar les prestacions d'atur. Cap país del món occidental té un atur del 20%. Espanya, en el moment en

què té l'ocupació gairebé total, té el 8% d'atur i aquesta xacra latent es deu a l'economia submergida i a l'economia estacional de temes turístics i/o agraris. Cal pensar en una recuperació econòmica per crear llocs de treball, fet que no serà possible perquè per tal que això passi, cal que Espanya tingui un creixement de més del 3% i no hi ha cap previsió que digui que podrem tenir un creixement sobre el PIB de més del 3% fins a l'any 2015 o 2016.

«Actualment, l'Estat ingressa 100.000.000.000 d'euros i el 40% es dedica a pagar les prestacions d'atur. Cap país del món occidental té un atur del 20%. Espanya, en el moment en què té l'ocupació gairebé total, té el 8% d'atur i aquesta xacra latent es deu a l'economia submergida i a l'economia estacional de temes turístics i/o agraris.»

L'altre problema és el tema financer, ja que el sistema financer espanyol té un gran problema de capacitat. Hi ha una gran quantitat d'actius molt dolents i si el sistema financer espanyol no pot funcionar, l'Estat haurà de posar diners addicionals per tal que els bancs no pateixin una fallida i tots tinguem els estalvis on han d'estar. Aquest problema és tan gran que és de difícil valoració. Ara, amb la Llei de Caixes, hi haurà un intent de les caixes per sortir a borsa i buscar capital privat. Parlem de 17 institucions, de les quals excepte La Caixa i alguna més, poques tindran el capital que exigeix el Banc d'Espanya. El Banc d'Espanya creu que ho solucionarà amb 20.000.000.000 d'euros al mercat. Serà difícil que vinguin inversors privats a comprar caixes, perquè aquestes no tenen valor, no estan a borsa, cap podrà fer el que ha fet La Caixa, que és posar els actius immobiliaris en una cistella d'actius bons i portar al negoci bancari una companyia que ja cotitza, de manera que el mercat determini el preu des del primer moment.

El que podran fer és col·locar les accions dels nous bancs que es creïn a través de les noves sucursals i de la xarxa de venda de les pròpies caixes, però no serà suficient, ja que seran necessàries inversions institucionals i és complicat que vinguin diners espanyols o de l'exterior per invertir en entitats bancàries que no estan en un mercat cotitzat i que, a més, tenen una part important, 470.000.000.000 d'euros, donats a promotors immobiliaris, que han estat amb uns actius subjacents que no tenen mercat perquè no hi ha oferta per l'excés de demanda de producte immobiliari. Serà difícil trobar diners, i és un tema que preocupa a la Unió Europea i preocupa sobretot al govern espanyol perquè és de molt difícil solució.

Aquests són els tres grans problemes que cal solucionar aviat, sobretot si l'11 de març la Unió Europea no aprova el nou pla de rescat de 700.000.000.000 d'euros i que determinen que si no es poden solucionar aviat tindrem problemes molt greus i podria inclús desembocar en una intervenció com a Grècia i a Irlanda.

A més, hi ha altres problemes més a llarg termini. Espanya ha tingut una evolució amb molts èxits. Espanya ha passat de ser un país molt tancat, amb poca capacitat de fer coses sense grans companyies que actuessin fora d'Espanya i sota el pes d'una dictadura. Estar pitjor que com estàvem fa trenta o quaranta anys és impossible i imagino que no hi tornarem.

«A més, hi ha altres problemes més a llarg termini. Espanya ha tingut una evolució amb molts èxits. Espanya ha passat de ser un país molt tancat, amb poca capacitat de fer coses sense grans companyies que actuessin fora d'Espanya i sota el pes d'una dictadura. Estar pitjor que com estàvem fa trenta o quaranta anys és impossible.»

El país ha de canviar el punt de mira si considerem els vectors que porten al creixement d'un país. Un d'aquests vectors és la despesa pública. Espanya no tindrà despesa pública. Un altre vector és la formació bruta de capital, que amb 700.000 habitatges construïts sense vendre, més 400.000 mig construïts, més un banc de sòl comprat a preu de petroli, que ningú sap de quina quantitat es tracta, està clar que tampoc no serà el vector que tirarà de l'economia nacional; tampoc ho farà el consum de les famílies perquè, ara per ara, estan amoïnades i la gent s'ho pensa molt abans de gastar diners; tampoc ho farà la despesa de béns d'equip de les empreses perquè hi va haver un excés d'inversió durant els anys de bonança i cal digerir-ho. Tan sols ens queda el mercat exterior i l'única cosa que es pot fer en els propers tres, quatre o cinc anys és preparar-nos perquè Espanya sigui una potència en exportacions. El sector exterior d'Espanya és bo, relativament incipient, i depèn massa del mercat europeu. Caldria que s'independitzés més. Està format per petites i mitjanes empreses i pràcticament cap empresa exportadora està en grups potents.

Espanya té un problema de competitivitat. És un mercat molt poc competitiu, té problema de costos, de producció per treballador o per sector o pel que sigui. És poc competitiu perquè els costos a Espanya són iguals o més alts que en d'altres països que són molt més productius. La competitivitat es pot guanyar amb tres fórmules.

La primera és amb una devaluació, tal com es va fer els anys setanta o vuitanta, dècades en les quals, d'un dia per l'altre, la moneda va baixar el 20 o 30%. Això ja no es pot fer perquè estem a la Unió Europea i cal descartar aquesta via. Si un dia desaparegués la Unió Europea i es pogués fer seria terrible, perquè Espanya és un dels països que més diners deu

a l'exterior; així doncs, amb una balança de pagaments deficitària durant tants anys al 10%, quan només els Estats Units ha tingut una balança com la nostra, tots els bancs espanyols depenen massa del crèdit exterior, i si la moneda baixa encara serà més difícil retornar els diners. Però això no passarà.

L'altra possibilitat és reduint els costos de manera poc democràtica. És a dir, com si un bon dia el govern decretés una reducció de salaris del 30%, però això tampoc passarà.

I una altra via és flexibilitzar-ho tot. Agafar els drets que els treballadors han anat adquirint durant anys i intentar compensar-ho amb els que no tenen cap tipus de drets. En aquest front, fer les normes més flexibles perquè es pugui acomodar l'oferta d'un país a la demanda internacional. Això és el que passarà, ja sigui aviat o a través de l'atur o de grans problemes a mig termini.

Espanya té un problema i és la seva estructura productiva de país i els sectors que han tirat de l'economia durant tots aquests anys. Si agafem els sectors més importants de l'economia espanyola veurem que aquests sectors no poden ser els que tirin de l'economia. La construcció i el sector immobiliari ho tindran molt difícil per tornar a ser punters, perquè hi ha molt producte per vendre i trigarem anys en digerir-lo tot. El sector de l'automoció espanyola és tota una potència en el sector però no tenim cap fabricant de cotxe de capital espanyol, de manera que serà difícil que per raons polítiques, com pot passar a Alemanya, Itàlia o França, les fàbriques de cotxes es quedin més enllà de l'amortització de la capacitat instal·lada, que, tot i ser forta i important, no pot competir quan els salaris són tres o quatre vegades més elevats que a Europa de l'Est. Un altre sector important és el turisme, que tot i que pot repuntar, no és fàcil que pugui incre-

mentar-se més. El sector financer ha estat molt important per a l'economia espanyola, que és l'economia més bancalitzada del món. Tots aquests sectors representen, actualment, el 45% o 50% de l'economia espanyola. Aquests sectors no seran els que tiraran de l'economia espanyola; cal crear-ne de nous. Per això cal crear les condicions perquè això sigui possible.

«El sector financer ha estat molt important per a l'economia espanyola, que és l'economia més bancalitzada del món.»

Ja hem parlat del tema laboral. Estem a favor d'indexar els salaris a la productivitat i flexibilitzar més el mercat. Estem en contra de la negociació col·lectiva, creiem que les negociacions haurien de ser més a les empreses. El que no pot ser és que les petites companyies no puguin negociar a nivell de conveni. Estem a favor de posar un límit al dèficit públic; a Alemanya, per exemple, tenen el 0,35% per l'estat federal i el 0,15% sobre el PIB sobre el dèficit pels *länders*. Pensem que caldria incloure una norma similar aquí. Estem a favor d'adequar les pensions al canvi de l'esperança de vida, ja que el que no pot ser és que tinguem la mateixa edat de jubilació ara quan la gent viu deu anys més que abans. Estem a favor del copagament moderat, perquè pensem que hi ha una mica d'abús de la sanitat pública i això provoca una despesa molt gran al sistema. Estem a favor d'incentivar la productivitat dels treballadors, ja que tot i que hi ha moltes idees, a Espanya és on hi ha menys mobilitat funcional geogràfica del món. És a dir, a Espanya un poble té tothom treballant i un altre té un atur del 30 o 40% i la gent no es mou d'un poble a l'altre. Això no passa a cap altre país del món. Veiem clar, també, que tenim un sistema molt poc productiu perquè tenim uns horaris molt poc enfocats al treball. Espanya té uns horaris que no es veuen a cap

altre país: la gent acaba de treballar a les 19 h o 20 h i comencen a treballar a una hora normal però després tenen una hora o hora i mitja per dinar. Fiscalment, creiem que la fiscalitat sobre societats a Espanya és molt alta i s'hauria de reduir. Som un dels països que menys inverteix en I+D+I i som un dels països que menys patents té del món occidental.

El tema més important sobre els que hem debatut, però, és l'educació. Espanya té un sistema educatiu penalitzat per tots els *ratings* del món. L'Informe Pisa mostra cada any que els alumnes espanyols tenen carències molt grans en Matemàtiques i en Llengua. En un país com el nostre, que és la segona o tercera potència turística del món, la gent no parla anglès, i és una pena, ja que l'anglès és l'esperanto del món i qui no el parli no pot parlar amb el món. Aquí no s'ha fet un esforç per canviar els hàbits idiomàtics de la gent. Sembla mentida que encara es tradueixin les pel·lícules a la televisió pública, cosa que no passa a cap altre país, excepte a Itàlia. En aquest mateix sentit, la formació professional està molt desacreditada i la gent no la vol fer però, sobretot, el que és terrible és la universitat.

«El tema més important sobre els quals hem debatut, però, és l'educació. Espanya té un sistema educatiu penalitzat per tots els *ratings* del món. L'Informe Pisa mostra cada any que els alumnes espanyols tenen carències molt grans en Matemàtiques i en Llengua. En un país com el nostre, que és la segona o tercera potència turística del món, la gent no parla anglès, i és una pena, ja que l'anglès és l'esperanto del món i qui no el parli no pot parlar amb el món.»

La universitat espanyola és la pitjor que hi ha al món occidental. Hi ha bàsicament dos rànquings mundials que estableixen com estan les universitats. Un és el dels anglesos: de 200 uni-

versitats només n'hi ha dues espanyoles, catalanes, una d'elles és la Pompeu Fabra i l'altra crec que és la UAB, i estan en els números 140 i 152. Hi ha un altre rànquing que fan els xinesos i, en aquest cas, de les 200 principals universitats del món no n'hi ha cap espanyola.

Jo, que he estat sotmès a la universitat americana i a l'espanyola, crec que aquí es podrien millorar coses. Hi ha una manca de meritocràcia entre el professorat, un sistema que impedeix atraure gent molt bona del món, un funcionariat encotillat i una governança de les universitats poc funcional. ¿Parlem d'una cooperativa o del lloc d'on ha de sortir el futur d'un país? Hem d'atraure talents de l'exterior. Estem molt malament en aquesta lliga si ens comparem amb les universitats d'altres països.

«Hi ha una manca de meritocràcia entre el professorat, un sistema que impedeix atraure gent molt bona del món, un funcionariat encotillat i una governança de les universitats poc funcional.»

En matèria d'energia crec que la gent cal que s'acostumi al seu preu, que sàpiga que és cara, no per l'existència de les renovables, sinó bàsicament perquè som un dels països que més depèn de l'estranger. El 80% de l'energia espanyola prové d'altres països. A la Cambra estem d'acord amb l'energia nuclear però no construint noves centrals perquè es triga molts anys i, a més, són caríssimes, però estem a favor de recolzar les que hi ha actualment i allargar la seva vida operativa, que és precisament el que s'ha aprovat fa poc, tot i que poca gent se n'ha adonat. El que no pot ser és que estiguem dependent majoritàriament d'un país que és Algèria. I ningú ens sap dir si demà tindran una revolució o una guerra. La dependència d'un país no és bona. Les energies renovables ens han donat un cert prestigi al món i caldria veure com se li podria treure més partit a aquest assumpte.

TORN DE PREGUNTES

[..] Les previsions per a Espanya són tan negres com plantejes?

Les perspectives poden semblar decebedores i, en qualsevol cas, no són només impressions personals, ja que si ens referim als principals informes a nivell mundial (el del *World Economic Forum*, el del Fons Monetari Internacional, el de les dades de conjuntura de la UE, etc.) ho comprovarem fàcticament. Sempre estem a la cua en educació, en investigació i en desenvolupament.

Deu dies després de la fallida de Lehman Brothers, Zapatero exposava l'economia espanyola als Estats Units i assegurava que el PIB *per capita* nacional estava passant ja a Itàlia, que aviat passaria a França i que teníem el millor sistema financer del món. És cert que Espanya pot estar orgullosa, sobretot Catalunya, d'haver progressat tant en tan poc temps. Amb la història que tenim, el que hem aconseguit és extraordinari, però cal que siguem realistes. O utilitzem aquest moment tan dolent que estem passant per canviar l'estructura socioeconòmica del país o tindrem molts problemes que no seran només nostres, sinó també dels nostres fills.

En relació amb el sistema sanitari, l'espanyol és de molta qualitat, però és molt car. Els països escandinaus, per exemple, diuen que és el millor del món.

I en relació amb l'energia, som un referent en energies renovables però cal dir que també són molt cares. I la xarxa ferroviària, com l'AVE, és de les més punteres del món, però també costa molts diners a l'Estat.

[..] Quins problemes es plantegen actualment en el sistema de caixes?

Als Estats Units es va produir una bombolla immobiliària. S'havien posat les hipoteques en paquets titularitzats i es van vendre per tot el món. Els bancs i caixes espanyoles no van comprar-ne perquè, aleshores, teníem un bon sistema financer. El que passa és que nosaltres no vam comprar porqueria de fora perquè ja generàvem la pròpia porqueria. Aquí ja agafàvem els estalvis dels alemanys, anglesos i francesos i creàvem una bombolla construint més habitatges que Itàlia, França i Alemanya juntes. El problema era titularitzar-ho i vendre-ho fora.

El Banc d'Espanya es va portar molt bé, és a dir, va ser molt rigorós en el tema de les provisions, però molt poc en el tema de les concessions dels crèdits. Aleshores, els bancs espanyols i també moltes caixes van donar crèdits a gent que no tenia diners per pagarlos. Van donar crèdits per valors superiors a l'actiu subjacent. I, sobretot, van donar crèdits a qualsevol que digués que era promotor immobiliari. El crèdit del promotor són 480.000.000.000 d'euros... I això són molts diners! Que una part es tornarà, sí, però continua sent molt important.

A més, això que les caixes fossin un èxit depèn de com es miri. Qui té més èxit? L'entitat transparent o la que no ho és? Crec que les caixes són un risc latent. Si la reforma del sistema de caixes no s'hagués produït ara s'hagués produït d'aquí uns anys. És un format creat fa 200 anys que no estava preparat per al món actual en el que es demana transparència i poca implicació dels polítics.

Les caixes no són transparents i no hi manquen les implicacions polítiques. Caja Madrid, per exemple, és un sistema molt gran i sistè-

mic. Ningú sap què tenen. El banc de sòl més important d'Europa és el de Caja Madrid, i és un banc de sòl que ningú sap què val. L'altre dia el subgovernador deia que algun valor hauria de tenir, però possiblement no té res a veure amb el preu que se'n va pagar. La lliga de Caja Madrid i la lliga d'entitats fusionades tenen moltes propietats en tercera, quarta i cinquena línia de mar a tot el Llevant i Caja Madrid en té 500 participades.

[..] Efectivament, Espanya és molt dependent dels hidrocarburs que provenen de l'exterior. De tota manera, tots els països europeus ho són. Algun d'ells té la sort de tenir una mica de carbó, gas o petroli, però tots estem bastant justos en aquest sentit. Sobre l'eficiència energètica els països europeus han declarat, formalment, que cap d'ells complirà els nivells d'eficiència marcats pel 2020. Zapatero no pren mesures massa diferents en aquesta direcció i el Partit Popular no mostra les seves propostes electorals de programa en relació a aquesta matèria. Fem política de ficció? Qui pot prendre les mesures correctes?

Les mesures que proposem des de la Cambra de Comerç dels Estats Units a Espanya tenien una vigència de deu anys quan es van redactar, però tal com avancen les coses, i tot i que tenen la pretensió de fer reaccionar el govern en certs aspectes, quedaran obsoletes d'aquí poc temps.

El govern té uns límits, que no els marca la Moncloa, sinó la ministra Elena Salgado, que sembla l'*Oràculo de Delfos* quan ve de l'Ecofin, de Brussel·les o d'Alemanya i diu que algú li ha trucat.

Si s'observa amb deteniment tot el que ha passat aquests darrers quatre mesos es com-

provarà que s'han produït els canvis estructurals més importants a la història de la democràcia, i ningú no en parla. En aquest país estan passant moltes coses. No és ficció. Qualsevol Reial Decret i lleis aprovades en els darrers dos mesos podrien sortir a qualsevol portada i implicar rius de tinta als diaris, però tot plegat va tan ràpid que no es pot digerir amb la reflexió necessària el que decideix el Congrés i la Moncloa.

[..] A la indústria hi ha hagut precisió, però en el món de la construcció immobiliària hi ha hagut molt engany i també moltes contradiccions, i sembla que continuem amb la mateixa dinàmica. Es continuen fent trapes amb l'ajuda de les caixes i també dels bancs, però fonamentalment de les caixes. Si no diagnostiquem els problemes reals que ens afecten no podrem sortir mai de la crisi. Per què no fem el mateix que s'ha fet als Estats Units? Podríem copiar alguna bona estratègia nord-americana?

El cas espanyol ha estat molt diferent al d'altres economies, perquè no estem acostumats a anar al quiròfan i amputar. Sempre creiem que s'arreglarà. Els Estats Units van prendre decisions molt problemàtiques, com deixar caure algunes institucions com Lehman Brothers i posar diners en d'altres. I els va sortir bé, tot i que he de confessar que tinc molts dubtes en relació amb l'estat actual de l'economia nord-americana.

Un altre tema molt important que cal tenir en compte és que l'oferta i la demanda es van casar ràpidament amb el preu. I aquí el preu s'ha corregit només el 13%, és a dir, que s'ha passat de vendre 650.000 habitatges de primera mà a 150.000 d'un any a l'altre, i el preu només s'ha corregit el 13,5% en tres anys. El dia

que els bancs facin un *market* petarà tot. Per això dic que el tema de les caixes és un tema a treballar.

[..] Ara no ens interessa vendre. Hem tornat a posar les hipoteques amb la referència del 2007. Ara ens interessa no vendre; «pan para hoy, hambre para mañana». El pet serà més gros. Caja Madrid, no la deixaran caure, però no sé si seria necessari...

Es deixaran caure caixes però no Caja Madrid, però s'intervindran caixes, això segur. Tinc informació del que pensa molta gent de l'administració Obama. Crec que hi ha molta gent que, com el que parlàvem de les caixes, creu que hi ha un termini. Les caixes podien durar uns quants anys però s'acabarien. La gent té molta informació i n'està farta.

[..] Què opines de les mobilitzacions que s'estan produint al Magrib?

Sóc relativament optimista. El que està passant té poc a veure amb revolucions islamistes radicals, sinó més aviat tot el contrari. El que ha passat a Egipte ha estat molt transparent; crec que ha estat un procés de gent jove i sana, amb idees religioses però, en qualsevol cas, no ha estat una revolució de radicals islàmics. Els musulmans es poden aprofitar d'aquesta situació de transició i, possiblement, hi ha molts riscos i poden succeir coses dolentes i rares, però crec que és millor que passi així que no com podria haver passat.

En referència a d'altres països, cal dir que l'Iran té molta gent jove. El problema d'aquests països és que la vàlvula de la gent jove és molt important. Són piràmides amb gent gran que mana. A l'Iran no passarà res ara, però d'aquí a uns anys serà un país més

democràtic. Conec molta gent de la diàspora iraniana als Estats Units i em diuen que quan hi van es troben amb una vida molt civilitzada, tot i que aparentment no ho sembli.

I la Xina és molt més problemàtica, ja que el que està passant al món àrab no té res a veure amb el que pot passar a la Xina.

[..] El que voldria és que estiguessis equivocada en tot el que ens has explicat avui, per viure bé. Però m'ha semblat coherent i possible. Vull parlar de la Xina, però, ¿realment, ningú controlava l'excés de construcció d'habitatges a Espanya? Només el mercat i els bancs? Cap entitat política superior ni de la Generalitat ni de l'Estat? I, per últim, quina relació té Catalunya en relació amb Espanya en matèria econòmica?

En relació amb el tema de la Xina crec que s'han fet coses molt malament, com ara permetre que accedis a l'Organització Mundial del Comerç (OMC) sense requisits ni contraprestacions fa uns anys. El preu dels diners s'ha mantingut molt baix perquè tots els processos industrials s'han deslocalitzat a un país que té una enorme població, amb un èxode mai vist en la història de la humanitat i amb una mà d'obra baratíssima. Així doncs, la indústria ha anat cap a la Xina, ha mantingut els preus molt baixos, aspecte que ha provocat una inflació molt controlada, uns governs centrals amb polítiques molt expansives i diners molt econòmics. Estem en una situació terrible, diguem el que diguem, i n'hem de ser conscients. La conjuntura és dura. Tenim el 20% d'atur i el 40% d'atur juvenil i, a més, tots els problemes del tipus d'interès del deute espanyol.

Crec que en tota aquesta lliga de companyies campiones del desenvolupament d'Espanya, els catalans ens hem quedat arraconats, per-

què les grans companyies provenen del sector de la construcció, de l'obra civil i de les grans immobiliàries. Moltes d'aquestes empreses són companyies que procedeixen del sector públic o són companyies regulades, com ara els bancs, Telefónica, etc. Si us fixeu en l'IBEX 35, ¿quantes companyies hi ha que fabriquin productes o creïn coses? N'hi ha alguna, com ara Grífols, que és catalana, i d'altres com Inditex i Puleva, però les restants depenen del legislador, per dir-ho d'alguna manera, i en tenim ben poques.

La nostra economia està basada en les petites i mitjanes empreses i moltes d'elles no subsistiran d'aquí uns anys. Les que quedin, però, seran més fortes i seguiran produint, es faran grans i s'externalitzaran fora d'Espanya (perquè el problema a Espanya és que no saben internacionalitzar-se, però les que quedin ho aprendran) i aquestes companyies sí que podran exportar a tot el món. Especialment als Estats Units, perquè el mercat on totes les companyies del món, o gran part d'elles, passen de petites a mitjanes, fora del seu mercat, és als Estats Units, i per aquest motiu és, encara, el primer mercat a nivell mundial.

Ningú està exportant a la Xina, ni tampoc Chupa Chups, ja que al cap de pocs dies d'arribar al mercat xinès ja els havien copiat la fórmula. A la Xina hi ha molt pocs èxits catalans. I també espanyols.

Anar a la Xina a fabricar i exportar és viable, però anar-hi a conquerir el seu mercat és molt més difícil. Els xinesos només respecten els nord-americans, i si es vol accedir a la Xina és

millor passar, abans, pel mercat nord-americà. El meu homòleg a la Xina és l'home més important del país, fora del govern, perquè representa l'imperi, als americans.

[..] I com s'està vivint la crisi mundial a l'imperi?

En referència a l'economia nord-americana, cal dir que ha tingut un creixement sòlid els darrers trimestres i les companyies estan tenint molts beneficis i una bona tresoreria. Si inverteixen aniran millorant.

Però hi ha problemes estructurals que fan dubtar de si sortirà bé o no. Un d'ells és l'atur. Als Estats Units hi ha el 10% d'atur, que és una quantitat considerable per a una economia tan productiva i en un mercat laboral tan flexible, i encara no han trobat la fórmula per frenar-lo. El segon problema estructural dels Estats Units és el dèficit públic. El president Obama ha presentat un pressupost per aprovar a l'octubre al Senat i al Congrés, en el qual hi ha reduccions importants, però el dèficit no para de créixer. El tercer problema estructural és el dèficit comercial, tot i que hi ha un pla per augmentar les exportacions en cinc anys, però, tot i que se'n parla molt, encara no hi ha números que ho suportin.

A més, ningú sap quin serà l'efecte de les mesures de compra de deute públic nord-americà. El deute del govern americà el compra el Banc Central i, d'aquesta manera, crea moneda. Això s'ha fet dues vegades en dos anys i mai no s'havia fet abans. S'havia fet, però, al Japó, i encara estan sortint de la crisi.